

den koncentrerade

Fritänkaren

Nr. 98 Sommar 2001

Nionde årgångens nummer 7

Innehåll :

Finland :

Vandring i minnenas trädgård 2
Inger Avellan in memoriam 4

Böcker :

Det tragiska fallet Sir Francis Bacon 5
Kommentar till Pablo Neruda 6
Ahasverus, del 12 : Karl Marx 7
Månadens film: Ansiktet 8
Selma Lagerlöf och musiken 9
Festresan, del 4 : Lucia di Lammermoor 10
Tokresan, del 12: Påskvarning 11

Indien:

Hårda bandage i Himalaya, del 7: Från Almora till Naini Tal 13
Nya vägar i Indien, del 27 : Slutet. 15
Kloster och kluster i Ladakh, del 9 : Krisen. 16

Teologi:

Det tibetanska evangeliet, del 2 18
Alvar Ellegård och myten om Jesus, av Johannes B. Westerberg 19
Kalender, juli-augusti 2001 20

Fritänkaren är en alternativ oberoende kulturtidskrift för mest litteratur, musik och film men ägnar sig även gärna åt religion, politik och resor i avsikten att pejla de stora djupens underströmmar i världen och hålla koll på dem som ett slags spirituell världsbarometer. Den beräknas utkomma med minst 10 nummer årligen på svenska samt några på engelska, (som återger den svenska upplagans viktigaste artiklar i översättning.)

Den är inte avhängig någon religiös eller politisk förening eller organisation.

Den har inga andra inkomster än sina prenumeranter.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 - 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 200 kr (även i Danmark och Norge; i Finland: 150 mk)

Tvåårsprenumeration : 300 kr

Redaktionsslut för detta nummer : 9.7.2001

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Letnany 106

Vandring i minnenas trädgård.

Det var den 18 maj, en gråkulen ovädersdag, till vilken temperaturer hade utlovats på minst 12 grader. Det var 9 grader på eftermiddagen, och förmiddagen hade mestadels gått åt till isländskt, alltså vågrätt, regn. Kort sagt, för maj månad kunde det knappast bli värre.

Ändå samlades ett friskt och optimistiskt gäng på 17 personer utanför Gatenhielmska huset vid Stigbergstorget i spänd förväntan på vad som komma skulle. De båda guiderna infann sig tämligen punktligt och åtminstone den ena med ett trasigt paraply. De utbytte information om läget: det förelåg en god nyhet och en dålig: Naemi hade fått nyckeln till Bäckska paviljongen från Majgrabbarna, det var den goda nyheten. Den dåliga var att det utlovade Café Hängmattan hade stängt.

Dagen gällde först och främst Eino Hanski. En kringvandring i Gatenhielmska reservatet hade planerats sedan månader, men ingen hade anat att just den 18 maj innebar säregna sammanträffanden. Det råkade vara den nyligen helgonförklarade siste martyrtsaren Nikolaj II:s födelsedag. Samtidigt råkade det vara Bertrand Russells födelsedag, den store pacifisten och den förste som predikade total kärnvapennedrustning. Dessutom råkade det vara påven Johannes Paulus II:s födelsedag, den som allmänt tillsammans med Lech Walesa utpekats som huvudansvarig för Warszawapaktens och Östblockets fall. Vi hade kort sagt inte kunnat finna en lämpligare dag åt att fira Eino Hanskis minne på hela året: allt klaffade som genom ett förutbestämt mirakel.

En kort resumé över Eino Hanskis liv föredrogs. Hans far hade varit finne som i inbördeskriget 1918 stått på den förlorande sidan och därför efter kriget sällat sig med andra finska kommunistympatisörer till Leningrad, där han gift sig med en rysk kvinna, förevidt i alla Eino Hanskis sex romaner om Masha. Som halvfinne hade därigenom Eino dock fått ryska till modersmål.

Men finskt ursprung beredde ingalunda någon trygghet i Leningrad under Stalintiden. Under dess utrensningar kom Leningrads finnar att utses som en riskgrupp, och Einos båda föräldrar väntade sig tidvis att bli arresterade och bortförda när som helst. Han kunde ibland finna dem sittandes uppe om nätterna med allt bagage färdigt väntandes på KGB. Eino brukade skildra sin far som den yttersta pålitligheten: han var något så unikt som 100% ordhållig i alla lägen. Men vad hjälpte det mot stalinismen?

Ändå blev det ännu värre under kriget, när Leningrad utsattes för den svåraste belägring som en storstad någonsin erfarit i modern tid. Hundratusentals människor strök med årligen, och kannibalism var allmänt utbredd. En flyktmöjlighet erbjöd sig från staden när Ladoga frös till ordentligt, så att de som vågade utsätta sig för den risken kunde fly till Ryssland över isen. Dessa utsägliga skeenden har Eino Hanski sedan skildrat i sina tre första böcker "Den långa vintern", "Den långa resan" och "Den långa väntan", sammanförda under den enhetliga titeln "De långa åren". Han skildrar där hur deras flyktväg förde dem ner till Kaukasus, där nya lidanden väntade när tyskarna kom dit på sitt erövringståg. De lyckades då fly via tyska linjer till Danzig och därifrån bege sig till Finland och deras släktingar där. De ankom till Finland i dess trasigaste skede efter fortsättningskriget, där de inte fann sig välkomna hos sina släktingar, som hade det svårt nog med svält ändå utan nya munnar att mätta. Enda alternativet var då för Eino att bege sig som flykting till Sverige.

Första veckan i januari 1945 kom han tillsammans med 120 andra flyktingar över på en läckande lastbåt från Raumo till Hudiksvall. För första gången i sitt liv blev han där vänligt bemött av främlingar, när en svensk soldat höljde en kappa över den 16-årige blåfrusne huttrande pojken i nerspydda kläder. Just denna scen har han senare förevidt i en av sina skulpturer. Han förblev sedan Sverige tacksam för resten

av sitt liv.

Parallellt med karriären som författare gjorde han karriär som skulptör, och en av hans statyer står strax utanför hans hem i Gatenhielmska reservatet, en sjömansgosse med säck på axeln. Han bodde här med sin hustru Naemi de sista 30 åren av sitt liv under ständigt arbete med författarskap, skulpturer och andra otaliga projekt, inte minst uppfinningar. Som konstnärspersonlighet framstår han tveklöst som den störste i Göteborg efter Evert Taube. Dock var han inte alls okontroversiell. Speciellt två av hans böcker medförde inte någon ökad popularitet för honom i Finland och Sovjetunionen. I "Brödrabataljonen" (1979) tar han upp det ytterst känsliga skeendet, när under Fortsättningskriget i Finland krigsfångar tagna i Ingermanland, alltså landet mellan Petersburg och Estland, som var ingermanländare och talade finska, organiserades i en särskild 'brödrabataljon' (Heimopataljoona 3) och sattes in i första ledet mot ryssarna, medan samtidigt med tysk hjälp alla ingermanländare evakuerades till Finland, ett antal av omkring 62,000 människor. När ryssarna vunnit Fortsättningskriget krävde de tillbaka samtliga ingermanlänningar. Det var ett av de hårdaste fredsvillkoren. I sin bok säger Eino Hanski rent ut, att Finland köpte freden till priset av 55,000 ingermanlänningar, som utlämnades. (De återstående 7000 lyckades fly till Sverige.) De som tillhört Brödrabataljonen kunde inte räkna med någon nåd från Stalin men utlämnades ändå. De flesta lyckades fly på vägen, men allt underbefäl som kom fram till ryska gränsen arkebuserades där omedelbart. Boken blev inte populär i Finland.

"Onda själar" något år senare handlar om sovjetisk mentalvård. Bland mentalvårds-patienterna finner vi den fullständigt nersupne sonen till Leonid Bresjnev. Efter bokens publicering hälsade personal vid ryska ambassaden i Göteborg aldrig mera på Eino Hanski. Ändå är boken kanske hans litterära mästerverk, då den tydligt anknyter till både Gogols "Döda själar" och Dostojevskijs "Döda huset" och "Onda andar". Det är hans enda riktigt ryska bok och en fascinerande läsoplevelse genom dess förening av expressionism och realism.

I regnet gick vi vidare till den andra litterära helgedomen här, den Bäckska paviljongen, i vilken Viktor Rydberg skrev åtminstone både "Singoalla" och "Den siste atenaren". Familjen Bäck bodde på den tiden vid Allmänna Vägen närmare Jägerdorffsplatsen med en stor trädgård erbjudande två små paviljonger, en i trädgården och en på berget. Kapten Charles Otto Bäck hade tre vackra barn av vilka dottern Fanny tilldrog sig Viktor Rydbergs bestående intresse. Familjen Bäck hade stort umgänge och både litterära samt andra kulturaftnar, och Viktor Rydberg blev en väl sedd gäst i deras hus. Nu fick han inte Fanny, men i den lilla trädgårdspaviljongen skrev han sina båda främsta verk.

Efter att Bäckska huset revs flyttades paviljongen in till Gatenhielmska reservatet, där man nu verkar för att den även invändigt skall få sitt ursprungliga utseende. Med sina grekiska pelare och sin diskreta charm smälter den bra in i parken, som den på sätt och vis kröner, ty den dominerar hela den framför varande lekparken från sin upphöjda ställning.

De sjutton deltagarna i vandringen kom mest från Göteborgs Skrivarsällskap, men även flera av Einos gamla vänner hade slutit upp. Idén har kläckts redan för ett halvår sedan att åstadkomma någon sorts Eino Hanski-sällskap, och denna sammankomst verkade som en naturlig inledning. Och vad skulle passa bättre för en årlig Eino Hanski-sammankomst än just den 18 maj, med Nikolaj II, Bertrand Russell och påven som frånvarande beskyddare, medan ännu ingen har rest bort på semester?

Efter vandringen fortsattes samvaron både hemma hos Naemi och med yngre deltagare hemma hos undertecknad, där vi bland annat lyssnade till Eino Hanskis egen röst till ryska sånger med syntorkester och diskuterade alla världens och hela historiens alla aktuella och olösta problem. Naturligtvis behövs det en fortsättning.

Inger Avellan in memoriam.

Uppslutningen kring hennes farväl blottade många decenniers intima relationer mellan olika familjer och vänner, främst mellan finlandssvenskarna i Göteborg. Lasse Avellan, hennes make, var ju gammal Borgåpojke och klasskamrat med min morbror, och som läkare hade han kommit till oss i Buenos Aires 1953 för att därpå på nytt förena sin familjs öden med våra när han kom till Göteborg 1961 samma år som Berndt Lindholm med sin familj, vilken familj främst vi och Avellans turades om att ta hand om så väl som möjligt. Lasse var väl den som mest opererade på honom, så att han kunde genomföra sitt glansfulla liv som silversmed i Göteborg och Köpenhamn och guldsmed i Borgå, där han förblev en av mina bästa vänner (om inte den bästa) så länge han ännu fick leva med sin enda njure donerad av hans mor.

Vid uppslutningen ingick också tre stycken gamla ordförande för Svensk-Finska Föreningen i Göteborg, utom Lasse själv även Pelle Dreijer och Tepu Rosengren, en förening vars annaler går tillbaka till 40-talet. Denna förening har de senaste åren varit i djup kris, och ett sista tappert försök att hindra dess upplösning gjordes till årsmötet i våras:

"Svensk-Finska Föreningen bildades som stödförening för Finlands sak inför Vinterkriget 1939-40. Under åren efter Tepus avgång som ordförande har det anförts som det främsta argumentet för en nedläggning av föreningen att Vinterkriget för länge sedan är över. Detta argument äger sin fulla riktighet rent sakligt, men Vinterkriget är dock efter 60 år fortfarande i högsta grad aktuellt, inte bara emedan det satt sig kanske djupare i den finländska ryggmärgen för tid och evighet än det traumatiska frihetskriget 1918, utan då vi fortfarande gungar i dess historiska efterdyningar.

Inte bara innebar Sovjetunionens angrepp på Finland 1939 en enorm moralisk kraftsamling i Finland omfattande och förenande alla dess finnar och svenskar, utan till och med efter Sovjetunionens fall 1991 är situationen fortfarande aktuell genom att Karelska Näset förblev ryskt och genom att Ryssland fortfarande upplevs som ett latent hot inte bara mot Finland utan även mot Estland, Lettland och Litauen, inte minst genom illegal smuggling och invandring och känningar av den ryska maffian, så att alla fyra nationerna mellan Ryssland och Sverige klart är på väg bort från Rysslands farliga närhet i riktning mot EU och Nato. Situationen, som den aktualiserades genom Vinterkriget och förblivit överhängande sedan dess, kan inte bortses ifrån.

Emellertid har ju Svensk-Finska Föreningen aldrig spelat en politisk roll, vilket bara har varit den till fördel, utan Vinterkrigssituationen tjänade bara som primus motor och moralisk ryggrad. Desto större betydelse har föreningen haft kulturellt och som forum för vem som helst som haft något med Finland att göra. Det vore mycket synd att bryta denna 60-åriga kontinuitet då ett definitivt avbrott skulle medföra att föreningens roll och karaktär aldrig skulle kunna återupplivas.

Visserligen finns det alternativa föreningar, som Finlandssvenska Klubben och annat sådant, men ingen av dem har en så bred bas som Svensk-Finska Föreningen har haft genom sin klara öppenhet mot både allt finskt, svenskt och finlandssvenskt.

Om det funnes den minsta möjlighet att praktiskt fortsätta denna kontinuitet kan jag inte tro annat än att det vore i de flesta gamla medlemmars intresse," etc. Emellertid beslöts om föreningens likvidering, vilken tyvärr nu står för dörren, om inte ett mirakel inträffar.

Kort sagt, många gamla historier aktualiserades vid Inger Avellans avsked, historier som kunde fylla åtskilliga romaner om olika familjer och deras prövningar och öden från Vinterkriget och ända fram till idag vid Svensk-Finska Föreningens överhängande likvidering 60 år senare.

Det tragiska fallet Sir Francis Bacon.

Det enda man alltid kan vara helt säker på när det gäller fallet med den elisabetanska epokens störste filosof är, att hans fall aldrig någonsin kommer att kunna utredas helt och hållet. Det är fritt fram för spekulationer för evigt.

Och fastän han var banbrytare inom så många ämnen, främst filosofi och vetenskap, där han med kraft genomförde klarhetens och logikens rätt och företrädde framför allt religiöst tänkande, vidskepelse och övertro, så var han iögonfallande dålig på att bringa någon klarhet i sitt eget liv inför eftervärldens ögon.

Vi står inför en av renässansens mest komplicerade personligheter, ett klart universalgeni där något gick fel från början, så att hela hans liv (vid sidan av hans karriär och briljans som tänkare och skriftställare) kom att domineras av en hopplös självdestruktivitet. Han var därvidlag påfallande lik Lionardo da Vinci, en annan som överträffade alla andra inom alla områden men inte kunde fullborda eller avsluta någonting, för att lämna efter sig en outredbar härva av kaotisk briljans.

Likväl tycker man att man kunde ha väntat sig bättre av Bacon, för han nådde i alla fall sitt samhälles näst högsta ställning med bara kungen över sig. Han gick den långa vägen med outtröttligt arbete i kronans tjänst som jurist och hade det i allmänhet knackigt men kom upp sig genom relationen med drottning Elisabets favorit hertigen av Essex, som tog Bacon under sina vingars skydd från 1591. När sedan Essex föll som upprorsman och halshöggs var Bacon nyckelfiguren i åtalet mot honom. (Lytton Strachey har utförligt åskådliggjort detta i sin bok "Elisabet och Essex".) Bacon kom sedan upp sig ordentligt under Jakob I och fick händerna fulla med kronans affärer från 1613, när produktionen av nya Shakespearepjäser upphörde. 1618 blev han lordkansler, rikets högsta ämbete efter kungens, för att efter bara tre år vanäras totalt, fråntas alla sina befogenheter och försvinna från det offentliga livet med sin karriär och sitt rykte förstörda. Likväl var det sedan under sina sista fem år han skrev sina främsta verk, mest på latin. Han dog genom en förkylning, som han ådrog sig genom ett naturvetenskapligt experiment, där han försökte sig på djupfrysning av kycklingar.

Redan under hans livstid fanns det somliga som trodde att han var författaren till Shakespeares verk. Påfallande mycket stämmer: de har samma rationalism och inställning till livet, under åren 1591-1613 hade Bacon bevisligen obegränsat med tid över för att kunna skriva pjäser, han var utbildad i Cambridge (vilket Shakespearepjäserna förräder att deras författare var, och vilket William Shakespeare från Stratford inte var,) och flera nyckelpjäser uppfördes i Gray's Inn, juristernas tillhåll, där Bacon var medelpunkten.

Därmed är vi tillbaka i Shakespearedebatten. Vid det här laget framstår Bacon och Marlowe som de avgjort starkaste kandidaterna, ty båda var utbildade i Cambridge, vilket det framgår ur pjäserna att författaren torde ha varit, och vilket varken Stratfordmannen eller Derby var. Båda är även de mest tragiska kandidaterna.

Bacons fall framstår dock som mera titaniskt, när han vid toppen av sin karriär som sextio år gammal blir fullständigt offentligt vanärad för att han som lordkansler tagit mutor. Det är den totala vanäran, som han till och med tvingas överleva. Han dömdes till böter av 40,000 pund, en mer än astronomisk summa på den tiden, som han naturligtvis aldrig kunde betala. Det var ett orimligt bötesbelopp, och kungen efterskänkte det mesta, men Bacon kunde aldrig visa sig offentligt mera. Hans fall framstår som en spöklig manifestation av både "Kung Lear" och "Timon av Athen", som dock båda skrevs långt tidigare.

Denna tragedi tycks ha förföljt honom även i Shakespearedebatten. I slutet på 1800-talet kom man i allmänhet på att Bacon måste ha varit Shakespeare, och till denna teorier förespråkare hörde auktoriteter som Mark Twain, Henry James, Bernard

Shaw och Daphne du Maurier. Men Baconsällskapet kom att påvisa samma självdestruktivitet som Bacon själv. De förlorade sig i kryptogramsspekulationer, tron att Bacon lämnat efter sig en massa chiffer, det spreds legender om honom av det slag som han själv mest av allt under sin levnad tagit avstånd från, han framstod som frimurarnas store profet i England, och med tiden framstod Baconianerna som mer och mer löjliga. Andra kandidater, som Oxford, Derby och Marlowe, framstod som mindre löjliga i jämförelse.

Till detta kommer Bacons ofrånkomliga baksidesliv. Han var en mycket sjuklig man i hela sitt liv, troligen kroniskt överspänd och neurotisk, han gjorde sig i regel socialt omöjlig genom sina manér, (han var inte alls någon lysande hovman som Lionardo da Vinci,) hans övermodiga ambitioner gjorde honom till en odräglig karriärist, och liksom sin bror Anthony Bacon var han uttalat homosexuell och blev till och med åtalad för detta som ung man, precis som Lionardo da Vinci. Hela sitt liv höll han ett litet hov av ynglingar omkring sig, mest tjänare, pager och sekreterare, som han delade säng med. Han gifte sig som 40-åring med en rik arvtagerska på 14 år. Det förbättrade hans ekonomi ehuru äktenskapet blev barnlöst.

Detta baksidesliv, som ger oss en osmaklig bild av Bacon som opportunist, egoist och materialist, är svårt att få att gå ihop med Shakespeares upphöjda och helt självförnekande konst. På sin höjd kan man betrakta det som troligt att Bacon kan ha varit den slutliga redaktören för "*The First Folio*" 1623, men det är mycket svårt att få honom till alla dramernas enda skapare. Han framstår som något av Shakespeareaffärens Joker, vars betydelse för hela leken är oöverskådlig men odefinierbar.

Längre fram skall vi även undersöka hans mycket märkliga anteckningsbok "*Promus*" och se vad vi kan få ut därav; men i nästa nummer skall Shakespearedebatten ägnas åt en undersökning av det mycket egendomliga fallet John Penry.

Kommentar till Pablo Neruda.

Problemet med Pablo Neruda (chilensk poet 1904-1973, nobelpristagare i litteratur 1971) är hans politiska karriär. Som poet är han obestridlig och kanske sitt lands främsta om inte hela Latinamerikas, men i likhet med de flesta 1900-talsförfattare tog han ställning politiskt med förödande konsekvenser för hans trovärdighet. Som tidigt högt uppskattad nationalpoet halkade han in på en diplomatisk bana och blev konsul för Chile på orter som Rangoon, Colombo och senare även i länder som Spanien och Mexico. Han blev även politisk folkrepresentant och parlamentariker, men medan Stalin ännu levde blev han kommunist, och han förblev kommunist tills han dog.

Hur många lysande skaldebegåvningar under 1900-talet har inte vandrat i samma självdestruktiva återvändsgränd? Knut Hamsun, Sven Hedin, Gabriele d'Annunzio och Ezra Pound tog ställning för Hitler och fascismen, Bertolt Brecht och Heinrich Mann blev lojala östtyskar, Mikhail Sjolochov förblev alltid partikommunistisk rövslickare, och hur många lysande skribenter tog inte under 60-talet entusiastiskt ställning för Mao Zedong och Pol Pot, däribland Sartre, Bertrand Russell, Artur Lundkvist, Tore Zetterholm, Jan Myrdal och otaliga andra. Pablo Neruda var själv en beundrare av Stalin (ända fram till 1955) och ännu mer av Mao Zedong, ansvarig för 43 miljoner kinesers död i onödan om inte mera.

En diktare som tar politisk ställning och därmed gör sig partisk för en sida av saken inte bara begränsar sig utan berövar sig därmed även diktkonstens privilegium att få tolka livets universalitet med fritt tillträde till alla dess aspekter. Diktare som Erich Maria Remarque, Boris Pasternak och Stefan Zweig har då överlevt bättre genom att vägra ta politisk ställning. Som Pablo Neruda själv säger,

en diktare lever inte sitt eget liv utan andras liv. För att rätt kunna förvalta diktkonstens mening måste en diktare egentligen avstå inte bara från politik utan från all egoism och till och med från sig själv. Att då ställa sig till tjänst hos falanger, ett parti, en religion eller någon bestämd rörelse över huvud taget är att egentligen prostituera sin konst och sig själv som konstnär, en sorts andlig självbefläckelse, som tyvärr måste beröva en den naturliga rätt till evigheten som konstens idealistiska kreativitet egentligen i sig garanterar. Pablo Neruda är inte den enda som kommit till korta genom ensidigt ställningstagande. I själva verket är de som inte gör det undantagen.

Varför är det då så skamligt att göra detta? Huvudsakligen av en enda anledning, som har sin upprinnelse i kristendomens uppkomst för 2000 år sedan. Det var där eländet började, när kristendomen antog som sin grundattityd att "den som inte är för oss är emot oss", en sorts paranoid föreställning att alla som inte frivilligt ansluter sig är att betrakta som förrädare och fiender. Därmed diskrimineras alla oliktänkande och oppositionella från början. Alla ismer sedan dess har vandrat i samma fälla: islam, katolicismen, protestantismen, kommunismen, fascismen, nazismen, alla har haft samma ledmotiv: "det är bara vi som kan ha rätt". Däri ligger den fatala och självdestruktiva själv-begränsningen.

Pablo Neruda gick i samma fälla. Man kan förstå hans ställningstagande för de spanska republikanerna på 30-talet och för president Salvador Allende, men inte för Stalins diktatur eller för den krigsgalne våldsmannen Che Guevara.

Ahasverus, del 12 : Karl Marx.

I London 1883 besökte jag en annan gammal och bruten man som var som en kollega till mig. Jag tyckte synd om honom, ty han hade verkligen inte något lätt liv bakom sig. Han var utbränd och trött, sedan hans hustru hade avlidit, sedan hans älsklingsdotter hade begått självmord, och sedan även hans äldsta dotter hade avlidit. Han hade bara en dotter kvar i livet, och henne såg han aldrig. Han levde uselt i ett skamfilat kyffe i ett sämre kvarter, och han skyddes i allmänhet och var okänd som "juden som alltid gick omkring med ett moln av hat omkring sig". Men den Karl Marx som jag fick träffa hatade inte längre. Han hade försonat sig med sitt öde och med sig själv.

"Mitt stora misstag," sade han, "var att jag någonsin gifte mig. Visst var vi lyckligt gifta, visst älskade jag henne alltid, visst var hon den bästa och vackraste av alla i Trier, men sådana som jag bör inte gifta sig. Före mitt äktenskap var jag positiv och idealistisk och omtyckt av alla, men i och med att jag gifte mig fick jag mina första fiender, och sedan blev de bara fler och fler. Idag är hela världen min fiende för att jag har haft fräckheten att kommunicera till dem några självklara och onekliga men dock obehagliga sanningar. I och med att jag gifte mig gjorde jag mig obehaglig för världen, ty jag var son till en konverterad jude, vilket är värre än en riktig jude, och hon var adlig. Och hon blev inte lycklig med mig hur högt och mycket jag än älskade henne. Och våra barn blev inte lyckliga de heller, utom kanske de tre som dog vid födseln.

Jag har inte skrivit någonting nu på många år efter mitt stora nervsammanbrott. Jag arbetade ihjäl mig på det förbannade 'Kapitalet'. Till vad nytta skrev jag det förbannade verket? Vad har det lett till? Det är ingenting annat än ett monument över min egen måttlösa fåfänga. Det är kapitalets tragedi skildrad så krasst och sakligt och fullt som möjligt. Jag var alltid den store utbölingen, och ingenting är inom litteraturen och vetenskapen så ensamt och särartat som mitt monument över kapitalet, dess tragedi och dess fåfänga. Jag offrade allt och mig själv för kapitalet, och få har själva under sina liv förtjänat mindre kapital än jag.

Vad skrev jag då 'Kapitalet' för? 'Kapitalet' skrev jag av samma anledning som jag skrev allting annat: alla mina skrifter är bara en kamp för att försvara, bibehålla och odla min så kallade idealism. Jag var född idealist, och idealist är jag fortfarande, men jag fruktar att de flesta kommer att tolka och använda mina skrifter destruktivt och inte idealistiskt. Så är det alltid med all idealistisk litteratur: det är bara idealister och fria män som kan förstå den, och de, ensamma, är vettiga nog att inte bruka den till något. Den som brukar litteratur, vare sig det är fiktion eller vetenskap, politik eller nonsens, är alltid inskränkta dårar som bara kan bruka den felaktigt och negativt. Jag har skrivit i hela mitt liv för att jag var en fri man, och min enda avsikt var att därigenom tjäna mänskligheten och göra människor friare. Men hela världen idag tolkar mig politiskt, och inget ämne är så brukbart som medel till ofrihet som politiken. Om jag är något politiskt så är jag liksom Bakunin anarkist. Vad är dagens kommunister? De är ingenting annat än skrikhalsar som strider för och som längtar efter att få bli ofria. De törstar efter slaveri, för att jag har befriat dem från bojorna. Ju mer jag har befriat dem från bojorna, desto argare har de skrikit efter och smitt åt sig nya bojar.

Om jag orkade skriva något mera skulle det bli min självbiografi och samtidshistoria. Jag har ju i alla fall upplevt rätt mycket, och få var mera intimt insatta i de stora skeendena omkring 1848 överallt i Europa och omkring 1870 i Paris än jag. Och i min självbiografi och samtidshistoria skulle jag försöka lägga ner litet välbehövlig skönhet i min möda. Jag är så trött på världens fulhet, industrialismens, storstädernas, massmänniskornas och den moderna teknikens tröstlösa fulhet och andefattigdom. Skönhet är den stora luckan i min levnadsbana. Ingenting som jag har gjort eller skrivit har varit skönt, utan allt har varit lika hårt och krasst, torrt och vetenskapligt, mörkt och trist, som den värld jag har levat i. Min abiturientuppsats var väl det enda jag någonsin skrev som direkt var skönt, ty då var min idealism ännu obesudlad.

Som du ser: jag tror inte på ett enda ord som jag själv har skrivit längre. Jag finner hela mitt liv avskyvärt fult och tomt och futtigt. Kritisk har jag alltid varit mot hela min omvärld, men mest kritisk är jag mot mina egna verk. Allt vad jag skrev i 'Kapitalet' skulle ha kunnat skrivas i en broschyr mindre än det 'Kommunistiska manifestet'. Jag har alltid varit omåttligt fåfång i alla mina dagar," sade han och åstadkom ett sällsamt kluckande litet invärtes skratt, som inte kom ut riktigt. Det var en utlevad gubbe jag hade framför mig, som stod på gränsen till senilitet men som hade fått full distans till sig själv. Och jag tyckte det var roligt att jag hade fått träffa honom, denne alla tiders störste och mest ensidige kverulant.

Månadens film.

Ingmar Bergmans "*Ansiktet*" (1958) är en av hans mindre uppmärksammade och mindre dramatiska filmer men i stället en av hans intellektuellt intressantaste. En taskspelare (Max von Sydow) konfronteras med en vetenskapsman (Gunnar Björnstrand), och det uppstår en integritetsmässig duell på liv och död. Björnstrand skyr inga medel för att slå ner, förolämpa och avslöja Sydow, som ger igen med besked med att genom ett trolleritrick iscensätta sin egen död och sedan spöka för Björnstrand genom tämligen halsbrytande metoder - scenen med Björnstrand instängd på vinden med Sydows obducerade lik och hans levande dubbelgångare är ett av Bergmans högsta "sanningens ögonblick" som ger associationer till Orson Welles. Men vem har rätt egentligen? Humbugen Sydow med sina billiga tricks, sina ansiktsmasker och sina drömmar genom *Laterna Magica* eller den odrägligt cyniska och stöddige översittaren Björnstrand med sin omänskliga och livsfientliga vetenskap? Problemet är tidlöst och alltid aktuellt. Vem har rätt: dagens etablerade

hjärntvättssamhälle kontrollerat av fördummande massmedia, destruktiv skvalmusik, droger och mediciner - myndigheterna med dess kravallpolis med hundar, hästar och batonger eller de våldsfixerade demonstranter som bränner upp McDonalds-barer och demonstrerar mot allt och endast för anarki?

Vad som kommer i kläm är som alltid humanismen, medelvägen, de som vill vara i fred och ägna sig åt andlig odling eller trädgårdsodling. Dessa är det moderna samhällets förlorare - i den ständiga konflikten mellan urspårande ytterligheter trängs det stilla tiggande förnuftet ut och försvinner helt ur debatten.

Selma Lagerlöf och musiken.

Selma Lagerlöf är den oöverträffade psykologen i svensk litteratur. I mästerverk efter mästerverk står hon på intimaste fot med de svåraste sidorna av det mänskliga psyket och lyckas i regel lösa de mest intrikata psykiatriska problem med en lugn och klart skärskådande blick som egentligen bara kan jämföras med Dostojevskijs i snillrik skärpa. Hon behandlar bland annat fanatism, alkoholism, kannibalism och sinnessjukdom, det sistnämnda i otaliga varianter och vanligen i sina mest gripande böcker. I en av dem låter hon musiken spela in i en avgörande roll, och det är kanske hennes mest egenartade, finkänsliga och utsökta bok.

Gunnar Hede i *"En herrgårdssägen"* är son av ett rikt och fint hem och skickas till Uppsala att studera, där han slösar bort tiden med att mest bara spela violin för sig själv, naturligtvis på ett gammalt fint 250-årigt italienskt instrument. Studierna försummas därför helt. En god vän påtalar för honom det ansvarslösa i detta och ställer honom inför situationen att han måste tjäna pengar för att rädda sin hemgård. Gunnar Hede överger då studierna för att tjäna pengar som gårdfarihandlare, som hans farfar gjorde, som skapade familjeförmögenheten.

Så långt är allt rätt tänkt, men Gunnar inlåter sig på ett äventyrligt affärsföretag som slutar med katastrof och han själv blir schizofren. Han blir två olika personligheter, den ena alltjämt den gamle Gunnar Hede som då och då återfår sinnesjämvikten, den andre den förvirrade gårdfarihandlaren, som genom sin personliga affärskatastrof involverande en förolyckad djurtransport lider av en dödlig skräck för alla djur.

Den lilla flickan som räddar honom, Ingrid, är den mest betagande av alla Selma Lagerlöfs kvinnogestalter. Det är hon som inser musikens betydelse som nyckeln in i Gunnars trassliga sjäsliv. Hon lider själv av en sorts översinnlig fattningsförmåga, som skiljer henne från vanliga människor och deras gemenskap, och hon blickar in i nästan övernaturliga drömvärldar för att genom symboliska föreställningar bättre förstå sig på verkligheten och kunna åtgärda den än vanliga människor gör, som bara ojar sig och beklagar sig över Gunnars öde eller sällar sig till skaran som retar och hånar honom för att han niger så ödmjukt för kattor och kor.

Samtidigt är sagan den borne musikerns tragedi som inte fått lov att bli musiker. Att det är vad han borde ägna sig åt står klart både för honom själv och för läsaren genom hans första glänsande musikerframträdande hos cirkusartisterna, men han tvingas in på en helt annan och hårt materialistisk bana som han inte alls är funtad för och ej kan klara av.

Selma Lagerlöf begagnar sig sedan av musiken för att pejla Gunnars sjäsliv. Som förvirrad gårdfarihandlare har han en helt annan repertoar på sin fiol än som Gunnar Hede, som lärt sig hela stråkkvartettsatser utantill. Symptomatiskt för hans tillstånd är att han som Gunnar Hede inte har något minne av sitt liv som gårdfarihandlaren, och det är detta som är problemet. Som Gunnar Hede kan han därmed aldrig gå till rätta med sig själv utan bara förtränga den andre, tills han övergår till att bli honom.

Men här kommer Ingrid in med musiken som nyckel in till hans själ, som hon

låser upp honom med. Hon är hård och hänsynslös, som en läkare skall vara om han skall lyckas bota sina patienter, och hon är det endast av instinkt. Hon leds helt och hållet av sin intuition, och därmed kan hon bara träffa rätt. Samspelet mellan dem framstår därmed som underbart, då han är som melodin som förs fram av hennes säkra ackompanjemang från en ensam stämma vilsen i mörkret ut till den fulla strålglansen av en dånande symfoni. Aldrig har Selma Lagerlöf skickligare pejlat de innersta vibrationerna hos de mest känsliga av alla själar - de musikaliska. Även om hon knappast förstod sig närmare på musik så kunde hon rätt analysera och uppskatta dess egentliga innersta förmåga - att kunna bringa harmoni till och med i det mest hopplösa mänskliga mörker av den mest uppgivna vilsenhet.

Festresan, del 4.

Vi hade en enastående tur. Diana fick veta att operan skulle ha premiär på "*Lucia di Lammermoor*" av Donizetti, hans kanske yppersta verk och utan tvekan hans mest dramatiska opera. Men hur skulle vi få biljetter? Diana satte genast i gång djungeltelegrafan bland sina journalistkontakter.

Redan på dagen hade det löst sig. Det infann sig hos oss en underbar äldre journalisttant, som på eget bevåg gav ut en månatlig tidning för barn. Hon var en typisk representant för det bästa av Bulgarien: kunnig i ett antal språk, främst ryska, polska, ungerska, rumänska, turkiska, franska och engelska, hade utgivit diplomaternas egen tidning på ryska och levde nu ensam med sin 95-åriga far, fortfarande ogift och barnlös, en förtjusande tant, som satsade sitt allt på en kulturtidning för barn. Hon hade skaffat oss biljetter till en premiär av "*Lucia di Lammermoor*" med Bulgariens egen stjärnsopran i huvudrollen: Darina Takova.

Hon inte bara sjöng bra utan var dessutom vacker. Hon tog sin publik med storm, och bulgarerna ville aldrig sluta applådera. Även för övrigt var föreställningen glänsande. Man hade sina onda föraningar inför en Donizettiopera på en bulgarisk scen: senast hade det varit "Kärleksdrycken" framförd på ren bulgariska med en falsk hjältetenor stämd en kvarts ton för lågt. Det hade varit rena katastrofen. Till all lycka var kvällens föreställning på originalspråket, det enda musikaliskt möjliga språket. Och visst var det en upplevelse att få se dessa kraftiga, breda och fyrkantiga väldiga bulgarer sjunga på tvättäkta italienska med stora gester och passioner, utmanande varandra på dueller, fäktande med svärd och hillebarder, stampande och ursinnigt trotsande varandra, och så mitt i bland dem en änglaskön primadonna som en ny Maria Callas, prostrerande sig raklång på scenen, hysteriskt utgjutande sitt hjärta och smärta och oslagbart genomförande sin stora vansinnesaria beledsagad av den ensamma flöjten. Vi satt uppe på högsta balkongen, varifrån man nästan fick svindel blickande ner i det gapande orkesterdiket, men man hade förträfflig uppsikt över allt och kunde följa med allt vad som hände. Under vansinnesarian var det bara primadonnan och flöjten som verkade. Dirigenten satt inaktiv, och orkestern för övrigt var gravallvarligt tyst. Endast primadonnan sjöng och flöjten spelade för varandra i ett perfekt och trollbindande samspel. Det var ett oförglömligt sanningens ögonblick. Efteråt var publiken alldeles vild, och ingenting kunde tysta ner den. Själv satt man bara och grät inför denna oförlikneliga musikaliska upplevelse.

Även scenografin var mer än bara lyckad. Den var utsökt i all sin enkelhet. Alla dräkterna var perfekt realistiska från 1600-talet med Richelieu-spetskragar för alla männen och mjuka elisabetanska slöjor för alla damer. Det kunde inte bli äktare. När Lucia genomförde sin vansinnesaria reste hon sig på ett altare med belysning underifrån. Effekten var maximal. Det hade inte kunnat göras bättre.

Handlingen är från Sir Walter Scott. "*The Bride of Lammermoor*" är hans mest

dramatiska och enda mörka roman. Den skrevs närmast före "Ivanhoe" när den skotske barden låg svårt sjuk och trodde att han skulle dö. Det handlar om familjefejder, där några älskande kommer emellan. Den hårde Henry har besegrat klanen Ravenswood och vill gifta bort sin syster Lucia med sin vän lord Ashton, men Lucia älskar förstas den siste överlevande av Ravenswoodklanen, som heter Edgar, och hennes kärlek är varmt besvarad. Men hennes bror och familjepresten övertalar Lucia till att tro att Edgar älskar en annan och bedragit henne, och hon går på det. Det blir bröllop, men till bröllopet infinner sig den rasande Edgar som offentligt anklagar den stackars Lucia för otrohet och utmanar hennes bror på duell. Hon blir då vansinnig, och på själva bröllopsnatten mördar hon sin make. Sedan dör hon själv av brustet hjärta, duellen kommer av sig, och alla de överlevande lever olyckliga i alla sina dagar. Endast de som redan har dött har i jämförelse klarat sig helskinnade. Det är i huvudsak handlingen i Walter Scotts nästan Brontëiskt dystra roman, ett perfekt stoff för en italiensk opera, och Donizetti har gjort det bästa av saken. Utom den stora fantastiska vansinnesarian är operan även världsberömd för den stora bröllopsseptetten, där Lucia och hennes bror, prästen och deras kumpan, Edgar och Lucias bästa väninna och några till utom hela kören får hela publiken att baxna genom sina värtaliga utgjutelser över svek och förräderi, bitterhet och tröst, hot och förebråelser, skuld och försoning och körens övertalning om att alla fåfängt skulle ta sitt förnuft till fånga, allt resulterande i oundviklig total tragedi och katastrof i Donizettis mest härligt genomförda och underbart harmoniska opera.

På kvällen efteråt såg vi ett alldeles förskräckligt intressant TV-program från *Discovery Channel* med titeln "*Warnings from the Ice*". Det handlade om undersökningen av isen i Antarktis och Grönland och de geologiska sanningar man kommit fram till genom att borra upp is från hundratusentals år sedan. Man kom fram till att jordens klimat varit tämligen stabilt under de senaste 10,000 åren, men före 8000 år före vår tideräkning hade klimatturbulenserna varit fullkomligt ofattbara. Alla de senaste årens naturkatastrofer med alla jordbävningar och tyfoner och andra kataklymer var bara en promille och bara väderlek mot de klimatförändringar från före 10,000 år sedan som då varit världsomfattande klimatkataklymer, som tycktes bevisa att all civilisation och mänsklighet på jorden varit omöjlig till för 10,000 år sedan på grund av de ständigt drastiska klimatförändringarna.

Detta gav ju en del att tänka på. Vad som helst kunde hända när som helst. Alla det senaste årets översvämningar, jordbävningar och cykloner var bara idylliska varningar för hur det verkligen kunde gå till om klimatet bestämde sig för att förändra sig...

(forts. i nästa nummer.)

Tokresan, del 12: Påskvarning.

På kvällen kom den stora sensationen: högern hade segrat stort i de italienska kommunalvalen. Anledningen var folkets missnöje med de höga skatterna, som införts av vänsterregeringen. Detta är ett stort nederlag för premiärminister Massimo d'Alema och kan leda till regeringens fall, vilket herrar Berlusconi, Fini och Bossi inte har väntat en minut med att kräva efter segern. Av dessa tre herrar är Fini den enda dugliga. Berlusconi tänker bara på sig själv som den världsmiljardär han är, en av världens rikaste män, som äger Italiens tre främsta TV-kanaler (helt dominerade av reklam och skvalunderhållning) och som nog helst vore diktator. Bossi är helt inkompetent och ansvarslös, en dåre som borde ha avlägsnats från politiken för länge sedan och som så länge han är kvar utgör en levande politisk skandal. Det är han som vill skrota södra Italien och göra Milano självständigt. Gian Franco Fini är

dock i motsats till dessa två en respektabel man som står för lag och ordning, ansvar och rättvisa, klokhet och försiktighet, och som tänker på alla utom på sig själv. Hans enda aber är hans politiska beroende av skurkarna Berlusconi och Bossi.

Tisdagen utnyttjades till cykeltur runt hela Rom. Färden gick upp till Piazza Napoleon (Villa Borghese) och sedan ut på Via Appia så långt vägen var öppen - efter Cecilia Metellas grav var vägen avstängd, och det var bara att vända tillbaka.

Få andra cyklister förekom i Rom - under min resa såg jag bara två, en dam och en gubbe. Romtrafiken är värre för cyklister än Göteborgstrafiken mest på grund av den luft som inte finns och inte går att andas - som cyklist får man ofelbart förfärliga hostattacker hela tiden. Det är ej att rekommendera att cykla omkring i Rom i dagens läge på grund av den vilt hårda trafiken och den mycket giftiga luften eller frånvaron av andningsbar luft.

Vädret förblev dåligt eller föga inbjudande, det duggregnade, och sikten var dimmig - det var det värsta tänkbara fotograferingsväder. Ej heller lovade det att bli bättre, så trots alla Paolos innerliga utlåtanden om alla fördelar av mitt förblivande hos honom i Rom beslöt jag att slå till reträtt och återvända till Verona via Florens, mycket beroende av mina släktingars väntande på mig och att möjligheten att fara ut till Borghesiana för att träffa Kerstins släktingar, hennes systerdotter och dennas son och dotter, hade stängts - det var inte lämpligt. Jag fick lov att träffa Anders senare i Stockholm i stället, när utredningen av dödsboet inte längre var lika överhängande.

Emellertid hade Paolo än en gång visat sig vara den idealiske värden. Jag hade fått egna nycklar till hans bostad, fått låna hans cykel över hela Rom, fått rå om mig själv och givits fullkomlig frihet utan den minsta inskränkning - inga pedantiska regler eller kontroller, inga förmaningar eller efterseelser, ingenting utom obegränsad frihet. Han må fullkomligt sakna all ordning och disciplin i sitt privatliv, men han sköter sitt jobb och är hjärtegodheten själv.

På kvällen träffades vi alla tre, Annie, Paolo och jag på en liten osteria nära Ottaviano och hade hur trevligt som helst i vanlig ordning. Vår träff på tre man hand verkar nästan börja bli en tradition av det mest positiva tänkbara slag. Högersegern i lokalvalen skänkte ett visst orosmoln över vår samvaro liksom över de flesta förnuftiga italieneras, men vi var alla tre nöjda med aftonen. Det kom ett stilla regn som lovade rensa luften till nästa dag, vilket väl behövdes.

Annie hade varit i Verona i tre dagar å yrkets vägnar för en mäsas men även fått tid för någon turism och tyckt mycket om staden. Även Paolo var på gott humör men var allmänt frustrerad över sitt förfelade liv, som väl de flesta i vår ålder är. Han betecknade sig själv som ett tomglas för samhället att kasta bort. Ändå har han tre hus och en vingård och ett fast jobb i en bank dessutom. De som har minst att klaga över är ofta de som klagat mest.

Sedan vi sågs senast för ett halvt år sedan hade mycket hänt i Annies familj. Det hade gått bra för alla hennes tre barn, en dotter hade doktorerat på Selma Lagerlöf, och Annie hade blivit farmor för första gången. Ens första barnbarn är som att uppleva moderskapet på nytt från början men är ännu djupare.

Hon förklarade även för mig hur jag plötsligt hur enkelt som helst hade lyckats komma till Assisi för första gången. Tidigare gick det aldrig några tåg till Assisi. Man fick åka till Perugia först och byta där, men nu går det alltså tåg direkt till Assisi från Rom, en premiär som jag av en händelse råkat ut för.

I Florens var allting kaos. Det var påsktrafiken som nu började på allvar, men folk trampade varandra febrilt på tårna i hela staden. Alla språk, alla nationaliteter förekom, och överallt var köerna kilometerlånga. Det gick inte ens att komma in i Domkyrkan. Utanför Uffizierna var köerna så långa, att de flesta helt nedslagna slagit sig ner mitt på gården för att vänta ut det värsta.

Mitt problem i Florens var av helt annat slag. Genom att staden kryllade så intensivt av folk överallt var det omöjligt att någonstans diskret gå avsides för att

obemärkt lätta på blåstrycket. Jag sökte i princip över hela staden, men alltid var det någon som dök fram runt ett hörn och gjorde allt skumt förehavande omöjligt. Till slut var jag hänvisad till flodbankarna norr om Ponte Vecchio. Även där fanns det folk, men det var av lösare slag som antagligen sysslade med grövre hemligheter själva. Jag störde inte dem, och min aktivitet var trots allt den oskyldigaste tänkbara, hur ofin den än var.

I Bologna var det ännu värre. Tågförseningarna hade börjat sätta av i sken och multiplicerade ständigt varandra som i en ständigt allt värre galopperande inflation av tilltagande antal minuter. Det var bara att hoppas att man skulle kunna komma vidare över huvud taget, vilket inte alls var säkert, och vilket alla de tiotusentals väntande och jäktande passagerarna verkade vara medvetna om, varpå även oron och jäktet ökade infektionsartat alltmer bortom all möjlighet till någon kontroll.

Mest imponerande var åsynen av de tre unga damer som hysteriskt talade alla tre på en gång med varandra men med teckenspråk. Det var en oförglömlig uppvisning i gestikulär virtuositet. Jag gissade att de redan missat ett antal tåg och frenetiskt diskuterade möjligheten att invänta odefinierbara förseningar.

Första intrycket av Verona var en överväldigande väldoft. Det var våren. Den hade kommit längre här än i resten av Italien. Södra Italien hade bara haft torka, på Campagnan hade det bara regnat, i bergen hade det bara varit kallt, men i Verona härskade definitivt våren. Det var bara att tacka och ta emot och njuta.

(forts. i nästa nummer.)

Hårda bandage i Himalaya, del 7: Från Almora till Naini Tal.

Det var lätt att lämna det avgasgiftiga trafikkaoset Almora trots den innerliga samvaron med mr Shah och min vän Mohan Kandpal med hela hans familj. Mr Shah blir bara mera rörande med åren i takt med att han krymper, och han har all anledning i världen att oroa sig för sitt unika hotells framtid. Vem ska ta över det när han är borta och ha intresse av att bibehålla dess genuina så innerligt pietetsfulla karaktär? Hans hotell är närmast att beteckna som en internationell institution, som vandrare från hela världen har fått njuta av och fått bidra med egna upplevelser och personligheter till. Allt finns bevarat i hans fem noggranna gästböcker, där jag själv förekommer fyra gånger i tre av dem, och jag har den stora äran att av honom bli tilltalad som en vän.

Mohan Kandpal insisterade på att få bjuda mig på lunch innan jag avreste. Det skulle försena mitt program, men hur kunde jag väl tacka nej? Vi hade en underbar familjesamvaro där i hans lilla affär med alla de tre barnen och hustruns fantastiskt goda mat. Hans familj bor i deras klädbutik, och det så kallade vardagsrummet får vid behov tjäna som provrum åt kunderna. Bakom detta provrum-vardagsrum är en liten trång kammare, den så kallade sängkammaren, och så har de bakom den sitt kök i en liten skrubbd bredvid toalettbåset. Detta är den fulländade familjeidyllen. Likväl såg han fram emot att inom några månader kunna skaffa sig dator, internet och e-mail.

Trafiken i Almora ät ett kapitel för sig. Då staden ligger högst upp på en ganska brant kulle går det bara en väg till och från staden, och den är enkelriktad. Det betyder, att en buss för att komma ut från Almora måste köra runt hela staden, ut i den östra utfarten, hela vägen ner i dalen och sedan upp igen längs serpentinvägarna till infarten innan den äntligen kan fara vidare, så att det kan ta mer än en halv timme för en buss att ens bli av med denna lilla Himalayastad.

Vägen till Naini Tal är 63 kilometer, och den är en av Himalayas vackraste, först nedför en oändlig floddal tills man nästan snuddar vid vattnet, och sedan upp för en annan floddal, tills man passerar ett grällt skärt Ashramkomplex och ankommer till

Bowhali. Där måste man byta. Bussbiljetten de fem milen till Bowhali kostade 40 rupier, färden med jeep den sista milen till Naini Tal kostade 80. Naturligtvis var detta absurt.

Det är nackdelen med Naini Tal: priserna är absurda. Det är kanske Indiens dyraste stad. Den skulle kunna kallas Indiens Venedig, ty den är uteslutande en turiststad. Vid lågsäsong på vintern är hela staden död. Vid högsäsong kan ett hotellrum kosta mer än 1000 rupier, och i denna prisklass sjunker då priset vid lågsäsong till 400 rupier. Min gamla värdinna på hotell Alps var vänlig nog att acceptera mig för 125 rupier - jag var ju gammal stamgäst. Priset för mig senast jag bodde här för 2 år sedan var 100 rupier.

Det första jag gjorde i Naini Tal var att försöka få tag på Catherine. Hon skulle ännu vara i Naini Tal och lämna staden till kvällen. Det visade sig att hon inte hade tagit in på samma hotell som hon tidigare bott på. Alltså var det närmast omöjligt att hitta henne, om man inte hade en ovanlig tur, och om hon alls fortfarande var kvar, vilket det var troligt att hon inte var.

Som vanligt fanns det inte många västerlänningar i staden. Jag mötte två flickor och en ensam man men sedan ett franskt par, som visade sig vara rejäla Himalayaveteraner. Vi slog oss ihop och hade utomordentligt trevligt hela kvällen, först över otaliga glas te och sedan över en rejäl middag på mitt favoritställe Negi. Det kunde inte bli bättre.

De skulle följande morgon resa till Almora, och naturligtvis rekommenderade jag varmt hotell Kailas och berättade allt om Mr Shah. De blev genast begeistrade: något sådant ville de inte gå miste om.

Följande morgon besteg jag Naini Peak (tidigare China Peak), men som vanligt kunde man inte se ett jota av bergen för alla molnen, diset, dimman och ozonet. Emellertid fann jag min gamle vän där uppe som bjöd mig att komma upp på nytt till kvällen, då han lovade att det alltid brukade vara klart. Han ville även att jag skulle stanna där över natten med honom då, men det kunde jag tyvärr inte ställa upp på.

När jag vid 4-tiden på eftermiddagen startade på min väg uppför stötte jag genast ihop med min vän. Han var i stan för att köpa förnödenheter. Jag hade tur, sade han, för genom att jag mött honom kunde vi ta bussen upp tillsammans. Jag hade inte ens vetat om att det gick en buss dit upp.

Vi ställde oss att vänta på bussen, men den kom aldrig. Klockan blev fem - ingen buss. "Ibland så kommer den bara inte," sade min vän. Då var det ingenting mer att göra. De rådande dimmorna och molnen gav mig anledning att gravt betvivla hans försäkran om fri sikt, och om man väl kom upp före skymningen måste man även ta sig ner före skymningen. (Klättringen är 500 meter.) Så det var bäst att låta bli. Alams övernattningsgäst fick uppskjutas till ett annat år.

Allt annat verkade även ta slut denna dag. Min sista tandpetare gick åt, och återstoden av min whisky tog slut. Hälften hade ju runnit ut på vägen i väskan till följd av slarviga takpassagerare på en jeep, så den hade räckt ganska länge ändå - en halv liter whisky hade hållit mig flytande i två veckor.

Inte heller fungerade stadens båda Internet-möjligheter. Det ena var "*The First Cyber Café of Kumaon*", och det andra var nummer två. Uppkopplingen tog 15 minuter, och sedan kunde man visserligen se från vem man fått post, men vad man än gjorde sedan så avbröts uppkopplingen av den aktionen. Det var fel på servern. Min värd bekräftade att det andra stället hade samma problem. Hela Kumaon hade en och samma taskiga server, och det var ingenting man kunde göra åt saken.

Mera angenäma minnen från Naini Tal var mitt möte med en stor flock langurer på vägen ner från Naini Peak - dessa stora vackra gråblåa apor med vit päls kring ansiktet, samt mitt möte med Gavin från Dublin. Vi slog oss samman och satt snart på ett kafé och pratade bara Shakespeare.

(forts. i nästa nummer.)

Nya vägar i Indien, del 27: Slutet.

Tågresan tog 22 timmar från 01.00 till 23.15, fastän gossarna i Gorakhpur lovat att detta ultrasnabba tåg bara skulle ta 12 timmar och vara framme vid middag. Allt vad de sagt var bara lögner utan ett enda undantag.

Detta gav en besk och bitter slutsmak åt resan, som varit så fulländat rik och lyckosam för övrigt. Från Old Delhi Railway Station gällde det sedan att ta en autorickshaw vid midnatt för att ta sig ut till flygfältet långt utanför staden, varpå både jag och föraren nästan frös ihjäl. Han tog 250 rupier för besväret, mina sista indiska pengar. Därmed hade resan i Indien och Nepal konsumerat 13,200 rupier eller 2640 kronor för 34 dagar.

På flyget upplevde man den sällsamma sensationen att plötsligt höra estniska talas överallt. En stor grupp ester hade rest i Indien och var nu på hemväg, tillfälligt förvandlandes miljön i ett ryskt mammutplan helt dominerad av estniska. De var alla vackra, kultiverade och glada människor, som om de kom direkt från 'den sjungande revolutionen' i Baltikum under Gorbatsjovs sista tid.

Nere på Sjeremetjevos flygfält vid Moskva snurrade planet omkring i en timme som om det inte visste vart det skulle ta vägen. På flygfältet var det 14 grader kallt i klar kontrast mot Indien. Till slut lotsades flygkärnan till rätta av en "Rettungswagen", som fick planet att ställa sig mitt på flygfältet, där vi blev hämtade av bussar. Även vår buss snurrade vida omkring på flygfältet innan det efter många omvägar styrde kosan mot terminalen. Det kändes nästan som om man ännu var kvar i Indien.

På Sjeremetjevo blev det diskussioner om min biljett. Till att börja med tog personalen hand om den, klockan 10 skulle jag utforska dess öde vid Transitdisken, och då fick jag veta att jag skulle skickas till Köpenhamn och därifrån vidare till Stockholm denna eftermiddag. Det lät ju positivt. Jag kom gärna till Sverige tidigare än beräknat och hoppade gärna över en natt på flygfältet. Klockan 12 skulle jag återkomma, och då hette det att, njet, jag fick ändå ta flyget till Stockholm följande dag. Fagra löften och lysande utsikter, som allt strax togs tillbaka.

Här sitter man alltså i Sjeremetjevos ingenmansland Limbo och är varken hemma eller kvar i Indien. Och man har en härlig natt på Sjeremetjevo att se fram emot.

För att då reflektera närmare över problemet i Gorakhpur kom man alltså dit med betald resa till Delhi, fick veta att man måste betala mera då endast en högre klass var tillgänglig varpå man gjorde det och fick ändå bara vad man redan betalt för medan reseagenterna svämmade över av lögner: första klass var bättre än den dyrare AC, jag skulle få dela kupé med en svensk flicka (som tydligen inte existerade), tåget skulle nå Delhi på 12 timmar (och inte på 22, vilket det gjorde,) och deras dyra arrangemang var oundvikliga då tåget var överbokat (medan det fanns två lediga kojplatser i min och afrikanens kupé hela vägen till Delhi). Dessa giriga indiska affärsmän vid gränsen mot Nepal tar alltså hand om nedkommande västerlänningar i sina officiellt helt etablerade och godkända fångstnät för att utan några skrupler plundra dem. Och denna roffarmentalitet hos indier gentemot besökare har blivit värre med åren. Säkert har den indiska oförsyntheten fått en knuff framåt i och med de nationella atombombsproven i våras.

Ingenting kan ursäkta dem, lika litet som Amerika, Ryssland, England, Frankrike, Kina och Pakistan kan ursäktas för sina överlagda atombombssprängningar. Denna lek med atomvapen är mänsklighetens största hybris och det mest livsfientliga någon kan syssla med.

Ett av Gandhis viktigaste argument för att separera Indien från England var, att han inte ville att Indien skulle ha någon del i Englands och dess allierade Amerikas atombombsprogram. Amerika släppte helt överlagt historiens två mest effektiva massförstörelsevapen över två av Japans tätorter i avsikt att mörda många hundra tusen civila på en gång, fastän Japan redan försökt vädja om fred (genom Ryssland,

som inte låg i krig med Japan då ännu, vilket fredsförsök Stalin dock aldrig informerade Truman om, då han ville kapa åt sig en del av Japan för Sovjetunionens del.) Amerikas bomber över Hiroshima och Nagasaki kan lika litet försvaras som nazisternas långsammare folk mord på judarna. Därför kan heller inga efterföljande atombombsprov någonsin försvaras, vare sig de utfördes av en Chrusjtjov, en Harold Wilson, en de Gaulle, en Chirac, en Mao Zedong eller Deng Xiaoping eller en hindu. Och det är bara att med sorg konstatera, att i och med Indiens kärnvapenprov har Indien fjärrmat sig från den heliga pacifisten Gandhi, själv förstört den moraliska grunden för sin självständighet och gjort sig till medlem i världens brottsligaste liga: kärnvapenmakterna. Det är oförsvarligt.

Jag lovade tidigare att säga något om hinduismen och buddhismen. Vi diskuterade skillnaderna redan med Janet Gaynor i Dharamsala och var helt överens: där hinduismen dominerar finner man mera fattigdom och vidskepelse, nöd och betryck, smuts och passivitet. Tydligare än på någon tidigare resa upplevde jag trakter där buddhismen dominerade som friska och upphöjande, inspirerande och stimulerande. Särskilt i norra och övre Sikkim, där buddhismen dominerade helt, upplevde jag stämningen som befriande, och ingenstans var folkmentaliteten sundare. Medan i trakter där hinduismen dominerade helt, som i Gorakhpur, var betrycket, bristen på utbildning och snikenheten slående.

Jag är helt beredd att omfatta buddhismen som filosofi med hela min tolerans och i likhet med flera kloka indiska tänkare avfärda hela hinduismen som enbart en osund vidskepelse som jag aldrig vill befatta mig med annat än på sin höjd symboliskt och artistiskt. Buddhismen är lika klar, frisk och förnuftig som hinduismen är dunkel, flummig och osund. Därmed har jag även noga aktat mig för att säga ett enda gott ord om islam.

Vare detta resans slutreflektioner från ett ödsligt Limbo i Sjeremetjevovs ingenmansland, varken hemma eller borta, i en kall väntan på sista flyget hem någonstans på tundran utanför Moskva.

30.10-4.12.1998.

Kloster och kluster i Ladakh, del 9 : Krisen.

På vägen från Lamayuru till Alchi märkte vi att något hade hänt. Vägen ner hade varit klar, men nu forsade floden (Indus) olycksbådande, och snart kom vi till ett ställe där floden översvämmade själva vägen. Lyckligtvis var inte vägen helt bortspolad.

Jag fick stå hela vägen till Alchi medan mina två förträffliga holländska väninnor (och reskamrater ända från Leh) fick sitta på en låda på golvet. Det var inte särskilt njutbart.

När man reser till Alchi blir man avsläppt vid bron. Sedan är det en tre kilometers promenad upp till byn och klostret, som för det mesta bär uppför. Det finns genvägar, som bär ännu brantare uppför.

Man blir orolig först, ty man hamnar på nytt mitt i en öken utan att se Alchi någonstans. Det är bara att följa vägen. Småningom kommer lite bönvimplar och slitna stupor till synes, och så plötsligt är hela byn där, en bedövande vacker liten idyll med prunkande trädgårdar och den mest sagolika miljö inramad i ett gastkramande landskap av de mest färggranna och mångskiftande monumentala rödflammande bergskedjor. Det kunde inte bli mer idylliskt och romantiskt.

Rebecca hade rekommenderat åt mig ett avsides liggande billigt hotell, som jag genast fann. Jag fick en säng i ett rum. Det var allt, men trädgården var härlig och fullkomligt fridfull, och på detta lilla hotell "*Choshpar*" fanns det till och med ett ungt par italienare från Bologna. För första gången på denna resa fick man tala italienska.

Klostret låg längst bort i dalen. Det finns i själva verket två, båda ligger längst bort, men det övre är mera skamfilat och mindre intressant. Det nedre är ett underverk av konstfärdighet. Det är litet som ett större tält men byggt i tre våningar, och alla tre våningarna är till trängsel utfyllda av fantastiska målningar. Där finns många tusentals miniatyrbuddhor målade bredvid varandra, och varenda en är olik och individuell. Det var hantverkare från Kashmir som kom och målade allt detta medan Kashmir ännu var buddhistiskt för knappt 1000 år sedan. Klostret har bevarats intakt och oförstört i alla dessa århundraden tack vare sitt undanskymda och osynliga läge: de stora erövrarna och krigshärarna hittade aldrig hit.

Som vanligt vimlade det av holländare överallt. Jag har aldrig mött så mycket holländare i Holland som i Ladakh. Men ned för berget kom det så ett udda inslag: ett par kanadensare, av vilka hon var av den fransktalande sorten. De kom direkt från en längre trekkingtur, och jag hade glädjen att kunna visa dem mitt billiga hotell. Sedan följdes vi åt och hade en angenäm middag tillsammans, ehuru den senare stördes av ett nytt påträngande holländskt par. Man slipper dem aldrig i Ladakh. Flickan var söt, men mannen var en buse, en sorts modern 'flygande holländare': vild och ful och skrämmande i sin hårdhet. Det finns många sådana i Ladakh. En annan kom inmarscherande under vår middag för att göra väsen av sig att demonstrera sin ockupation av hela terrassen: en ytterst manhaftig och muskulös holländsk tant av den mest militanta sorten. Man kan väl tänka sig att sådana på sin tid lyckades sätta skräck i hela Indonesien.

Jag bröt upp före mörkret, medan kanadensarna förblev i holländarnas våld: de måste sedan söka sig den långa vägen till hotellet över stenar och diken i beckmörker. Jag somnade innan de kom hem. Framför holländarnas sällskap hade jag föredragit det betydligt angenämare italienska i Choshpars trädgård, där vi satt i idyllens blomdoftande grönska och drack te i stearinljus tills det blev läggdags. De hade planerat vandra nästa dag till Likir, Alchis moderkloster tre timmar upp i bergen, men den följande dagen kom med överraskningar.

Det regnade. Italienarna tänkte om. Kanadensarna, italienarna och jag satt på bussen bland många andra, då den snart blev fullproppad. Den här gången hade man i alla fall sittplats.

Man passerade klostren Sospal, Basgo och Phiyang på vägen, och det sistnämnda såg verkligen nära ut, så att man frestades att stiga av. Men det var omöjligt i trängseln. Festivalen där skulle börja följande dag.

Det kanadensiska paret levde bara för att vandra i bergen. När jag mötte dem vid deras nedkomst var de fullkomligt slut och kunde knappt stå på benen. De medgav att det var rena självplågeriet att med tonvis utrustning på ryggen vandra lodrätt upp för 5000 meter höga pass bara för att slira, falla och skära upp sig på stenar på vägen ner på andra sidan, som då alltid var lodrätt neråt. Likväl planerade de genast starta på nästa vandringstur: den 100 kilometer långa vandringen från Padum i Zanskar till Lamayuru, uppför nästan hela tiden, från 1000 till 4000 meter. Det finns många sådana vandringsnarkomaner till avancerade självplågare i Ladakh, då ju landet är som gjort för just sådant.

Vid ankomsten till Leh möttes man av den förintande kallduschen: vägen tillbaka till Indien över Manali var stängd. Skyfallen hade spolat bort vägen. Inte ens en vandrare kunde ta sig fram där längre.

Detta var krisen. Jag hade planerat ta bussen till Manali och sedan till Dharamsala före återvändandet till Delhi, men nu måste man kanske ta den betydligt längre, tråkigare och svårare vägen över Kargil, Srinagar och Jammu i stället, en hård bussresa på fyra dygn non stop. Detta hotade hela återstoden av resan.

Många var drabbade av detta. En av dem var Daniel från Sydafrika. Han hade köpt biljett, begett sig iväg, kommit 6 km fram och sedan tvingats återvända. Nio bussar och jeepar hade tvingats återvända. Hans biljett gällde fortfarande så fort

vägen öppnades igen, men han kunde inte vänta utan måste köpa ny biljett via Kargil, Srinagar och Jammu. Men alla de bussarna var nu överbokade, och han fick bara ståplats - i fyra dygn längs tröstlösa ökenvägar.

(forts. i nästa nummer.)

Det tibetanska evangeliet, del 2 (forts. från nr 96).

(I föregående avsnitt återgav vi det tibetanska evangeliets skildring av Jesu vistelse och verksamhet i Indien.)

På vägen tillbaka till Israel kom han även i konflikt med zoroastrianerna i Persien, men dessa ville inte döda honom utan nöjde sig med att utvisa honom.

Så kom han då i sitt 29-e levnadsår tillbaka till sitt eget hemland och folk efter 16 års bortavaro (först efter halva evangeliet). Israel synes ha kommit väl ihåg vem han var och tagit emot honom som en tröstare under Roms förtryck, men "ståthållaren i Jerusalem, Pilatus, befallde då att man skulle gripa predikanten Issa, att man skulle föra honom till staden och ställa honom inför domarna, men för att inte reta befolkningen ålade han prästerna och de skriftlärdade att döma honom i templet." När han kommer till Jerusalem tillfrågas han vad han menar egentligen, och han svarar då bland annat: "Vad angår Moselagen har jag bemödat mig om att återupprätta den i människors hjärtan, och jag säger er, att ni är okunniga om dess verkliga innehåll, ty det är inte hämnd utan försoning som den förkunnar, men man har förvrängt andan av dessa lagar."

Prästerna berättade att de inte funnit något ont hos Jesus och därför låtit honom gå, varvid "Pilatus råkade i häftig vrede" och sedan ständigt hade sina spioner ute för att bevaka allt vad Jesus sade och gjorde.

I kapitel 12:10-21 utbreder sig Jesus om kvinnan och hennes roll i ordalag som saknar motstycke i något annat evangelium. "Var kvinnan undergiven. Hennes kärlek förädlar mannen, uppmjukar hans hårdnade hjärta, kuvar vilddjuret och förvandlar det till ett lamm," säger han bland annat. (Se Fritänkaren 81) Detta långa vackra avsnitt är fullkomligt unikt i hela den kristna litteraturen och finns bara i detta evangelium av en okänd författare, som har fler direkta citat av Jesus än både Mattheus och Thomasevangeliet medan endast Johannes uppvisar något liknande.

I tre år lät man Jesus predika, "men ståthållaren Pilatus förskräcktes över folkets alltför stora kärlek till Issa" och gav slutligen soldaterna order att gripa honom. Den passionshistoria som sedan skildras skiljer sig helt från alla andra evangeliers. Han torterades för att tvingas till bekännelser, men han hade ingenting att bekänna. Till påskhögtiden försökte prästerna förmå Pilatus till att frige en fånge, men Pilatus vägrade. De bad honom då att Issa skulle bli dömd eller lössläppt före högtiden, och det gick Pilatus med på. Men två rövare skulle dömas samtidigt.

Vad som sedan följer är en "*monkey trial*", en apdomstol, där Pilatus använder allt vad de anklagade säger mot dem själva, så att det slutar med att alla tre döms till döden: ingen blir lössläppt. Domarna och prästerna protesterar, men ingenting hjälper mot den romerska övermakten. Slutligen tvär prästerna sina händer - icke Pilatus.

Tre dagar efter Jesu begravning skickar Pilatus soldater att hämta Jesu kropp och begrava den på ett annat ställe, då han fruktade för en folkuppresning, då så många gick och grät vid Jesu grav. Här följer detta evangeliums mest häpnadsväckande vändning. Då alltså Pilatus givit order till sina soldater att nattetid hämta Jesu kropp och begrava den på ett annat hemligt ställe för att undvika att judarna gjorde böner vid hans grav till en folkrörelse, och då denna order åtlyddes till punkt och

pricka, fann judarna givetvis följande morgon den riktiga graven tom. Genast spred sig ryktet att Jesus hade uppstått från de döda, ett rykte som verkligen gav näring åt den folkrörelse Pilatus hade försökt kväva, ett rykte som Paulus gjorde till dogm och som blev en av hörnstenarna för den kristna kyrkan, ett rykte som ingen någonsin kunnat råda bot på, då ju på Pilatus egen befallning den nya grav som Jesus lades i för alltid skulle vara okänd.

Vad vi har här är kanske den mest unika av alla källskrifter om Jesu levnad och livsöde. Det finns ingenting personligt i skriften och ingenting tendentiöst, utan allting är lika sakligt och enkelt som i Markus- och Thomasevangelierna; och det mest anmärkningsvärda av allt: det utger sig för att vara tillkommet "tre eller fyra år efter Jesu död", alltså omkring 30 år före de tidigaste andra evangelierna.

När Nikolaj Notovitj efter sina forskningsresor i Ladakh utgav det på franska slog alla hans avrådares profetior in: han fick fiender överallt och stämplades som bedragare av etablissemanget. Ändå är detta evangelium fullständigt harmlöst och berättar bara troskyldigt hur det kan gå till när en ärlig människa missuppfattas som subversiv av paranoida myndigheter, varvid den ärliga människans framhärdande ärlighet bara blir som olja på övermaktens fruktan och faran inför att bli genomskådade och bli ställda till svars för sina missgärningar.

Om detta evangelium har någon tendens över huvud taget är det, att varken Judas eller överstepräster nämns vid namn och att en enda person gives hela ansvaret för mordet på Jesus: Pontius Pilatus, den romerska militärdiktaturens representant i Israel.

(I nästa nummer återupptar vi följetongen "Om Buddha" och ägnar oss då åt fallet med Gatsoparen.)

Alvar Ellegård och myten om Jesus, av Johannes B. Westerberg (1994).

(Då saken kom på tapeten plötsligt i en diskussion har vi letat fram ur gömmorna en gammal polemisk artikel av JBW som vi härmed presenterar för första gången - den har aldrig publicerats tidigare.)

I sin bok "Myten om Jesus" hävdar Alvar Ellegård, professor i engelska språket, med tvärsäkerhet att allt vad som står i Nya Testamentet bara är "förbannad lögn och dikt" (för att citera Goethe) då Jesus från Nasaret aldrig har existerat, och denna hypotes menar han sig styrka med en överväldigande bevisflod av imponerande lärdom. Visserligen är hans bok intressant och innehåller den mycket av information och sanning, men han missar det väsentligaste, nämligen Jesu mänsklighet, och därmed missar han allt.

Hans bok med dess hypoteser och revolutionerande teorier är ingenting unikt. Det är på modet idag till och med i teologiska kretsar att spekulera i möjligheten att Jesus kanske aldrig fanns. Men skulle då verkligen allt vad Paulus, Markus, Matteus, Lukas och Johannes bland många andra lärjungar från den tiden vittnat om bara vara påhittat? Det påstår tvärsäkert Alvar Ellegård. Min primära synpunkt på detta som teolog är att professor Ellegård bör hålla sig till sin professur i engelska och inte applicera vetenskapligt materialistiskt tänkande på teologi.

Vad han gör i sin bok är att han plockar sönder hela Nya Testamentet i alla dess beståndsdelar, som man plockar i sär en maskin. När han sedan analyserar alla dessa sönderplockade detaljer kan han omöjligt få ihop det till en fungerande maskin. Det är som att påstå att en klocka inte går när man väl har plockat i sär den.

Man kommer dock inte ifrån att mycket i Nya Testamentet är dubiöst, men detta faktiska förhållande har Ellegård använt som språngbräda för att driva saken för

långt i motsatt riktning. Man kan beröva Jesus hans gudomlighet, men man kan inte beröva honom hans mänsklighet.

När Jesus gråter över den döde Lazarus - är hans tårar bara dikt? När han räddar livet på en prostituerad med att be den av hennes potentiella mördare att kasta den första stenen på henne som är utan skuld - är hans praktiska visdom och humanitära insats bara dikt? När Petrus i färd med ett fiskafänge ute på Gennesarets sjö plötsligt får veta att Jesus står på stranden och han av ren iver ger sig ner i vattnet för att snabbare komma i land - är hans rent mänskliga reaktion bara lögnaktig dikt? Är Petri hela personlighet en ren uppfinning? Hans impulsivitet, som konsekvent utmärker hans personlighet, hans bittra ånger när han inför tuppens galande inser att han förnekat sin mästare tre gånger och hans förtvivalade tårar över detta - diktar man sådant? Och Judas, hans invändning mot slöseriet av dyra pengar på den olja som skökan smörjer Jesu fötter med, hans märkliga demonstration att kyssa sin mästare när han (medvetet eller omedvetet) förråder honom och hans totala förtvivlan med självmord när han tar på sig ansvaret för Jesu tragedi - diktar man sådant?

Och Bergspredikan? Jesu långa kärleksmättade och ytterst vemodiga avskedstal vid den sista nattvarden och hans upprörda kamp med sina egna känslor? Hans egen förtvivlan på korset med sitt yttersta nödrop: "Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig!?" Det intima samtalet med Nikodemus? Den lame mannen som på grund av trängseln i Kapernaum firas ner för Jesu fötter från taket av sina vänner? Kan man bara förneka allt sådant och stryka ett streck över det och med tvärsäkerhet påstå att det aldrig kan ha förekommit, bara för att det saknas konkreta bevis för att Jesus verkligen levde och verkade enligt evangelierna? Nej, Alvar Ellegård, det kan man inte med mindre än att man förnekar Jesu mänsklighet, och då förnekar man även sin egen mänsklighet.

Jag står för mitt uttalande att man kan beröva Jesus hans gudomlighet, och jag styrker det med min uppfattning, att om Jesus var gudomlig är alla människor lika gudomliga. Att Jesus ensam skulle ha varit gudomlig är en med seklerna alltmera ohållbar dogm. Men ingen kan ta ifrån Jesus hans mänsklighet, inte ens Alvar Ellegård.

Kalender, juli-augusti 2001.

Juli

- 1 : Lady Diana Spencer (gift med kronprins Charles) skulle ha fyllt 40.
 - Leslie Caron 70 år.
- 2 : 40 år sedan Ernest Hemingway sköt sig.
- 3 : 25 år sedan dramat i Entebbe.
- 4 : 225 år sedan Amerika röstade för självständighet från Storbritannien.
 - 175 år sedan president Jefferson dog.
 - 175 år sedan Stephen Foster föddes.
- 5 : 175 år sedan Simon Raffles dog, grundaren av Singapore.
 - Thomas Bratt 50 år.
- 7 : Vittorio de Sica 100 år.
- 10 : Marcel Proust 130 år.
- 12 : Julius Caesar fyller 21 (sekler).
- 16 : Ginger Rodgers 90 år.
 - Mary Baker Eddy 180 år.
 - 340 år sedan världens första sedlar trycktes upp av Stockholms bank.
- 18 : 65 år sedan det spanska inbördeskriget bröt ut.

21 : Belgien fyller 170 år som stat.
- Norman Jewison 75 år.
22 : Bryan Forbes 75 år.
24 : Antoine de la Mothe Cadillac, Detroit's grundare, fyller 300 år.
28 : Riccardo Muti 60 år.
29 : 20 år sedan kronprins Charles gifte sig med Lady Diana Spencer.
30 : Paul Anka 60 år.

Augusti

2 : 80 år sedan Caruso dog.
- 25 år sedan Fritz Lang dog.
8 : Ernest Orlando Lawrence, cyklotronens uppfinnare, 100 år.
12 : Cecil B. De Mille 120 år.
13 : 40 år sedan Berlinmuren började konstrueras.
17 : Fredrika Bremer 200 år (född i Tuorla vid Åbo i Finland).
19 : 65 år sedan mordet på Frederico Garcia Lorca.
23 : 75-årsminnet av Rudolph Valentino.
30 : 60 år sedan tyskarnas belägring av Leningrad inleddes,
den värsta och längsta någon stad någonsin genomgått.

Den 22 juli reser vi tillbaka till Ladakh på tre veckor,
varför nästa nummer inte kan väntas förrän i september.
Icke desto mindre önskar vi alla våra läsare en fortsatt trevlig sommar.

Göteborg 9.7.2001.